

majnika okoli sv. Janeza Nep. ali sv. Urbana, predno gré živina na planine; tretji prve dni meseca avgusta s čebelarskim združen; in poslednji meseca oktobra po roženkranski nedelji ali okoli sv. Uršule, ko je živina spet že vsa domá s planin. Naj to reč poprimemo in doženejo Leščani sebi in vsem Gorenskimi živinorejcem v prid. Priporočamo to zadevo prav živo županu g. Brence-tu, g. Legat-u, g. Avsenek-u in drugim veljavnim možem, ter tudi sosednjim občinam. Leščanom železnica in lega sploh zlato roko ponuja; le urno se zite po njej!

## Slovstvene stvari.

### 0 slovensko-nemškem delu Wolfovega slovarja.

Že 16. aprila 1861 je deželni zbor Kranjski enoglasno sklenil, da vzame v svoje področje, da se zadovoli naredbi §. 26 oporoke rajncega knezoškofa Wolfa, katera pravi, da se ima za stroške njegove zapuščine slovensko-nemški slovar brez odloga natisniti. — Tudi po končani zapuščinski obravnavi je Ljublj. knezoškofijsko Alojzijevišče kot glavni dedič s prisojilom deželne sodnije od leta 1864 dobil nalog, to volilo izvršiti in se pri sodnji skazati, da se je to zgodilo.

Osnoval se je v ta namen posebni odbor pod predsedstvom sedanjega stolnega prošta gosp. dr. Jan. Pogačarja. — Prevzel je po tem gosp. kanonik Kramar dotične zbirke Zalokarjeve, Caf-ove, Miklošičeve, Hočvarjeve in Pen-ove, ter je preskrbel, da se je vse to velikansko gradivo vredilo. — Pa z vsem tem se še do zdaj ni prišlo do začetka dela. Znano je, da je gosp. Levstik prevzel nalog, vrediti to gradivo za tisk, pa prva poskušnja, katero je po dolgi pripravi razglasil, pokazala je, da bi on takega dela svoje žive dni ne dokončal, in da naši potomci končanega tega dela ne doživeli. — Obsodili so strokovnjaki tako osnovo, previdel je najbrže gosp. Levstek sam, da po tej poti ne pride do konca, in s tem je pustil delo.

Leta 1871 se je dogovarjalo z gosp. Navratil-om, ki je po vsem za to zmožen in marljiv, izdelati že tako željno pričakovan slovar, pa kakor je čast. bralcem „Novic“ znano, našle so se temu dogovarjanju zopet ovire, in pretekla so zopet tri leta — in slovar je tam, kakor pred tremi leti. — Da bi se delo vsaj že enkrat pričelo, poprašal je deželni odbor Kranjski tukajšni ordinarijat z dopisom od 12. aprila t. l. kaj in kako, — pa dobil je odgovor, da nikakor ni dolžnost dediča rajncega knezoškofa, skrbeti za rokopis slovarjev, stroške tiska pa je pripravljen plačati, kedar se bo slovar tiskal.

Ta odgovor je po tem, kar se je do zdaj godilo z blagodušnim volilom rajncega knezoškofa, pri deželnem odboru zbudil opravičeno skrb, da bi znalo to našemu narodu velevažno delo vedno počivati v dosedanjih rokah, in sklical je deželni glavar gosp. vitez Kaltenegger gg. deželne odbornike: dr. Bleiweisa, dr. Costa, Murnika, Dežmana, deželne poslance: kanonika Kramarja, dr. Poklukarja, Sveteca, dr. Razlaga, dr. Zarnika in prošta dr. Pogačarja, dež. šolskega nadzornika Šolarja, profesorje: Marna, Tušeka, Vavrů-a, Žakelj-a in Pletersnika dné 16. julija t. l. v posvetovanje, kaj naj bi se včini, da se tako dolgo pričakoven slovar dodela.

## Slovansko slovstvo.

\* *Slovanski elementi v Venetščini. Spisal Dav. Trstenjak.* To delo, katero je že založila in na svetlo dala Matica slovenska, je prišlo še v posebnem odtisu

na svetlo. Govoré o g. Trstenjaku moremo omeniti, da je njegova učenost zdaj vendar-le predrila led do pripoznanja njegovih del tudi od strani nemških učnjakov, kar nas mora o rojaku našem le veseliti. Povabljen je namreč tudi k arheološkemu kongresu, ki ima biti letos v Inšpruku. Čestitamo!

\* Matica slovenska je razposlala 3 zemljevide: Italijo, nemško cesarstvo in Turčijo z drugimi izhodnimi deželami. S temi tremi zemljevidi vred imamo zdaj 12 po Matici izdanih razdelkov velicega atlanta. Izdelani so tudi ti prav lično v Kökevi tiskarni na Dunaji. Da se kažejo v tako lični, da, krasni obliki, to je zasluga marljivega g. Cigale-ta, ki izdeluje zemljevide; posebno pametno se nam zdi to, da je nemška imena krajev le tam poslovenil, kjer so znana, sicer pa pustil originalna imena. „Narodu“ sicer ne oblika in ne tisk zemljevidov nista všeč, zato vdari zopet z loparjem po Matici, češ, da bi bilo oboje lahko boljši. Al premisliti je, da zemljevidi niso originalno delo, marveč odbor Matice je izbral iz najboljših originalov ravno to obliko in velikost. Tisk imen je jasen, komur sovraštvo do Matice ne zatemnuje oči, ga lahko bere. Sploh pa „Narod“ graja že iz principa vsako delo, ki ni v „narodni tiskarni“ tiskano, to je že stara reč.

\* *Narodna biblioteka knjiga II. Ostan Božje ljubavi, Epos u X pjevanja duhovne Andrije Vitaljića.* To delo je prišlo ravnokar v Dubrovniku pri knjigarju g. Drag. Pretnerju na svetlo in se dobiva po 1 gold. 50 kr. Priporočamo ta epos tudi Slovencem.

## Politične stvari.

### Državnopravna opozicija in omahovalna stranka.

Česka dežela se je pri zadnjih volitvah zopet vrlo obnesla; pokazala je, da se svojih pravic popolnoma zaveda, in volila vnovič za svoje zastopnike v deželnem zboru Českem možake, ki stojé trdno kot hrast. Pokazala pa je ob enem tudi, da ne mara tistih veteranjakov, ki so skoncá sicer prisegli k zastavi opozicije, sčasoma pa, ko niso precej čez noč dosegli tega, kar so upali od opozicije, zgubili pogum in potrpljenje ter zapeljani še po oholi častiželjnosti jeli iskati druga pota, ki bi jih pripeljala do zaželjenega cilja. Temu se je pridružila, kakor pri naših mladoslovencih, neizvedenost, neizkušenost in grda nevošljivost, spoštovanje, katero je skazoval narod izkušenim voditeljem svojim, jih je zbadalo v oči in tako so se odkrehnili od močnega stebila opozicije in jeli politiko delati na svojo roko. Pri tem se jim je zgodilo, kar se zgodi v navadnem življenji pogosto tudi mladim trgovskim pomočnikom, kateri željni časti samostalnega trgovca zapusté svoje gospode in začno na svojo roko delati in sicer brez dovoljnega denarnega in morda tudi duševnega fonda. Kmaló so se jim jela zibati tla in da bi popolnoma ne propadli, začeli so se ozirati po družnikih in našli jih v nemčurski stranki, katera je tako že prežila na priliko, da bi si pridobila pomagáče in sodelavnike zoper Česko držav-nopravno opozicijo. Prav taka podoba, kakor pri nas na Slovenskem.

Da bi pa ta uskok v tabor nasprotnikov nekoliko olepšali in opravičili, so ga najprvo napravili na „liberalno“ ali svobodoljubno namazanih berglah ali skakalnicah. S tem pa še vendar-le ni bil popolnoma opravičen odpad od narodne opozicije, za to, da so silili v deželni in državni zbor, niso vendar-le še imeli pravega



izgovora. Pa kar ni, se najde, ako se dolgo išče. Tako so tudi Česki „mladi“ našli izgovor, in sicer ta-le:

„Sporazumljenje o glavnih točkah tirjatev narodne opozicije Česke z ustavoverno stranko ni mogoče, čas nas je učil, da se pri takih okoliščinah ne dá nič doseči. Najbolje bo tedaj za nas, ako sprejmemo ustavo brezpogojno, da s tem sčasoma vsaj po malem pridemo do kakih pravic.“

Z drugo besedo je to, kar velja tudi o naših mladih, kakor so sami izrekli: „Bodimo veseli, da nam državni zbor privošči vsaj nekoliko drobtin. Za pravice naroda se ne moremo poganjati, zahtevati ničesar, marveč le prositi in vse je dobro, kar izprosimo.“

Ali ni to pravo izdajstvo naroda? Pomislimo: kaj je začetek, bistvenost, kaj cilj ali namen državnopravne opozicije?

Odgovor vsaj na zadnjo točko vprašanja je tudi vodilo opozicije, katero določuje natanko njeno nalogo. Ta državnopravna opozicija se namreč drži misli, da le potem se more javno pravo naše prav razviti, ako se ustavni razvoj pripne na tiste dežele in kraljestva, iz katerih je država sestavljena in katerih pravice „de jure“ (po pravici) še veljajo, ki jih ne more nobena moč jim vzeti. Pravico braniti pa je poklic vsake npravne države. Monarhija naša se je osnovala po dvo-jestransko veljavnih pogodbah, v katerih se je na eni strani pravica vladarstva dinastiji pismeno zagotovila, na drugi pa posamesnim deželam njene pravice. Te pismene pogodbe bi morale tedaj biti prave temeljne državne postave, ne pa druge samovoljne, enostranske naredbe, kajti nobena pogodba se ne more enostransko ob veljavo spraviti, namreč brez privoljenja druge stranke, s katero je sklenjena. Avstrijska „ustava“ pa se je nam Slovanom vsilila, toraj dala nam brez našega privoljenja; zato je enaka poslopju, ki je zidano na star temelj. Nobeno poslopje pa se ne dá staviti brez ozira na temelj, če hoče biti trdno; dajo se sicer narediti nova nadstropja, dá se tudi vse lepo ozaljšati, da se prav močno vidi, a čez noč se utegne podreti.

Tako poslopje — trdno na videz, a trohljivo znotraj — je Avstrijska ustava, katero hočejo mladočehi in naši „mladi“ pripoznati kot stalo vsega pogajanja z državnozborsko stranko. Ali niso še dosti skusili v zadnjem zborovanji? ali niso še spoznali, da od brezozirnosti zdaj vladajoče stranke ni ničesar upati za Slovane? Dasiravno za manjšino državnega zbora tiči dva milijona prebivalcev več nego za večino, vendar ni upati boljšega, dokler ne bo pravičnega volilnega reda. Tako dolgo se mora potrpeti, kajti s to stranko je vsako porazumljenje nemogoče. Ali bi mogla opozicija sistem, katerega je sto- in stokrat za nepravičnega, pogubljivega, neavstrijskega proglasila, kar naenkrat odobriti, se more odpovedati pravicam, katere ji gredo po starem pravu, in s tem, da popusti opozicijo, odložiti edino orožje, namreč politiko, abstinencije, nevdeleževanja? Nikakor! Držati se je mora tako dolgo, da si pridobi spoštovanje nasprotne stranke, potem še le se bo začelo pogajanje zaradi sporazumljenja ali sprave med narodi. Dolgo to tako ne bo trpelo, kajti število tistih, ki iščejo v sedanjem državnem zboru blagor in rešitev Avstrije, postaja že zdaj čedalje manjše.

„Vendar zdaj še ni čas — pravi dopisnik iz Českega v „Reformi“ — za naskočno politiko. Sovražnika v njegovem sedanjem vtrjenem taboru potolči še ne moremo, pa izstradamo ga.“

In to se bo gotovo zgodilo, to prerokuje celó Dunajsk list, ki ne zagovarja sicer nepogojno vsega postopanja Slovanov in državnopravne stranke, timveč je le objektiven, toraj pravičen.

## Življenjepisne črtice.

### Oroslav Caf.

Kakor je bralcem našim že znano, je 3. dne t. m. sloveči jezikoslovec Oroslav Caf v Ptujem na Štajarskem v hudem napadu blaznosti svojemu življenju sam konec storil; 60 let stari mož se je namreč vstrelil. Ker vemo, da bo naše bralce mikalo kaj več zvedeti o tem učenjaku in narodnjaku, podamo jim to, kar piše njegov prijatelj g. Davorin Trstenjak, ki je gotovo dobro poznal njega in njegova dela, o njem l. 1872 v 3. številki „Zore“.

Piše namreč:

„Pred 40 leti je na slovstvenem polji tudi začel delovati drug rodoljub mladeneč, ki še sedaj živi, in je svoja dela k dovršku spravil, kolikor to more pomankljiva uprava človeškega duha. Njegovo ime je sicer slavno znano med slovenskimi učenjaki in domorodci, a malo manje so znana slovstvena dela njegova, ki čakajo priložnosti in potov, po katerih bi prišla na beli svet. Slovenski narod, kateremu je posvetil vse svoje dušne in gmotne moči, ima pravico izvedeti, kateri moževi, kako in kedaj so začeli za njegovo dušno prerojenje delovati. Je pa ta blagi mož in izvrstni učenjak: Jurij Oroslav Caf. Rodil se je 13. aprila 1814 v Rečici, fare sv. Trojice v Slovenskih goricah, kakošne 4 ure daleč od Maribora. Prve šole je obiskoval v farni šoli, 5 gimnazijalnih razredov je izvrstno opravil v Mariboru, druge študije na graškem vseučilišči. Vže kot učenec modroslovja je slovel kot eden najboljših poznavateljev grškega jezika, in stopivši v Graško duhovensko semenišče je ne samo napredoval v vseh bogoslovnih naukih izvrstno, nego tudi s posebno lahkoto si je prilastoval znanost arabskega, hebrejskega in sirijskega jezika. Ravnateljstvo, ki je znalo ceniti njegove zmožnosti, ga je postavilo za predstojnika v c. kr. konviktu, v katerem ga je mladež ljubila kakor svojega najboljšega prijatelja. Leta 1837 za duhovnika posvečen, pride naš slavi rodoljub za kaplana v Lebring pri Vildonu, in leta 1839 pa v Fravhajn blizu Maribora, kjer je kaplanoval 20 let. Romantični, zdravi in mirni ta kraj se mu je dopadel tako, da je vsakokrat prosil, naj ga tam še dalje pusté, kedar so ga namenjali kam inamo prestaviti. Tukaj je imel dovolj časa ves svojim študijam posvetiti se. Uže kot dijak je bil izurjen v vseh slovanskih jezicah, l. 1840 začne preučevati vse jezike arjanskega debla. Najprve preuči Boppove in Pottove dela o sanskritščini, po tem se spravi na preučevanje zendskega jezika, in ne moremo se načuditi, s kolikim požrtvovanjem si je nakupoval drage slovnice in besednjake dotičnih jezikov. Marsikatera javna biblioteka nima takošnih jezikoslovnih knjig, kakor Cafova. Deset tisoč goldinarjev gotovega denarja bi imel danes v hranilnici, ko bi jih ne bil daroval za znanost in domovino. Ko se Caf seznani s strojem azijske betve arjanskega jezika, preuči evropsko, staro germanščino, keltščino, litovščino in vse romanske jezike. Tako z jezikoslovnimi vednostmi oborožen se spravi na spise svoje, katere hočemo malo dalje doli navesti. Zraven tega je nabiral pridno narodne pesmi, prislovice in gradivo za slovenski besednik. Čez 60.000 besedí je poslal v Ljubljano za slovensko-nemški slovar, ki se ima s pomočjo Wolfove ustanovnine na svetlo dati. Njegovi nabirki so iz vseh slovenskih izvornikov, iz vseh natisnjenih in rokopisnih slovarjev, iz časopisov in knjig, posebno pa iz naroda. Imel je pri sebi in preredit jih večkrat skoz celo zimo z lastnim denarjem — slovenske možé iz Režije, Medjimurja, Krasa, Koroškega, in z njimi prebiral vse slov-